

Anđelka Pejović*Filološko-umetnički fakultet, Kragujevac (Srbija)***Maja Andrijević***Fakultet za međunarodnu ekonomiju
Megatrend Univerziteta, Beograd (Srbija)*

ŠPANSKI ROMAN U KORPUSNOJ LINGVISTICI¹

U radu se pokazuje značaj korpusa i korpusne lingvistike za savremenu lingvistiku i lingvistička istraživanja. Oslanjajući se na informacionu tehnologiju i autentične materijale (u ovom slučaju španski roman), korpus nudi veliki broj kontekstualizovanih primera iz kojih je moguće izvesti zaključke o različitim lingvističkim fenomenima i njihovoj realnoj upotrebi u određenom jezičkom sistemu. Rezultati istraživanja zasnovanih na korpusu imaju direktnu primenu u različitim domenima, a pre svega u leksikografiji, prevodenju i nastavi stranih jezika. Takođe, ističe se značaj paralelnih dvojezičnih/višejezičnih korpusa kao važan izvor informacija za kontrastivnu lingvistiku, odnosno analizu sličnosti i razlika jezika koji su predmet istraživanja.

Ključne reči: korpus, korpusna lingvistika, kontrastivna lingvistika, španski roman, španski jezik, srpski jezik.

*La lingüística de corpus no es sólo una nueva metodología,
sino una nueva forma de pensar en el lenguaje*
Jan Svartvik

Svako ko se bavi proučavanjem nekog stranog jezika susreo se i susreće se sa različitim problemima na svim jezičkim nivoima. Razmimoilaženja između pravila i primene, ali i nepodudarnosti u pogledu kulturoloških odlika, neke su od poteškoća sa kojima se suočavamo i koje je potrebno protumačiti, razjasniti i približiti neizvornim govornicima odgovarajućeg stranog jezika. Smatramo da se te nedoumice u velikoj meri mogu razjasniti upotrebom autentičnih materijala, iz kojih se vidi realna upo-

¹ Rad je urađen u okviru naučnog projekta „Dinamika struktura srpskog jezika“ (projekat broj 178014), koji finansira Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije.

treba određenih struktura i jezičko predstavljanje različitih fenomena u datom sistemu. Tek sagledavanjem značajnog broja kontekstualizovanih primera moguće je izvesti zaključke o određenim jezičkim aspektima jer su upravo primeri ti koji mogu da potvrde ili opovrgnu hipoteze od kojih polazimo u našim istraživanjima. Uređen skup kontekstualizovanih iskaza koji može da posluži kao osnov za jezičko istraživanje je ono što čini lingvistički *korpus*, u najširem smislu reči, a što je predmet proučavanja takozvane *korpusne lingvistike*.

Istraživanja u jeziku mogu se svrstati u dve oblasti: izučavanja strukture i izučavanja upotrebe jezika. Tradicionalno, lingvistička analiza teži identifikaciji strukturnih jedinica, opisujući kako se manje jedinice mogu kombinovati da bi formirale veće gramatičke jedinice. Sa druge strane, perspektiva koja stavlja naglasak na upotrebu jezika istražuje na koje načine govornici koriste resurse svog jezika i proučava jezik kroz autentične tekstove, umesto da teži onome što je teorijski moguće u jeziku (Bajber i dr. 1998: 1). Upravo stoga smatramo opravdanim da roman, u ovom slučaju, španski², treba da čini sastavni deo građe lingvističkih korpusa, ali i samostalan specijalizovan korpus. Za razliku od drugih vrsta tekstova, roman nudi širok spektar jezičkih sadržaja, funkcionalnih stilova, registara, varijeteta, kao i brojne primere formalne i neformalne komunikacije. Ne treba zaboraviti da je on i odraz kulturoloških, ideoloških, društveno-političkih, istorijskih, socioloških i drugih odlika određene jezičke zajednice.

Pregled istorijata korpusne lingvistike

Vekovima unazad pojedinci su se bavili sakupljanjem jezičke građe, bilo da bi je sačuvali od zaborava, bilo da bi ona poslužila kao osnov za jezička istraživanja. U današnje vreme, u informatičkoj eri, upotreba računara znatno je olakšala ovaj poduhvat, s jedne strane, dok sa druge on još više dobija na značaju, budući da savremena tehnologija omogućava kreiranje veoma velikih baza podataka koje mogu da posluže za najrazličitije jezičke analize. U prvoj polovini XX veka američki strukturalisti (Boas, Sapir, Blumfeld, itd) postavili su temelje korpusne lingvistike kao empirijske metodologije zasnovane na posmatranju podataka, premda se sam termin *korpusna lingvistika* javlja tek početkom osamdesetih godina prošloga veka. I Britanac Fert je sredinom dvadesetog veka zastupao

2 Za potrebe ovog rada ograničili smo se na španski roman, smatrajući da je pojam *hispanoameričkog romana* veoma širok i da zavređuje posebnu pažnju i istraživanje. Uzimajući u obzir činjenicu da su zemlje Hispanske Amerike brojne i različite, i u *hispanoameričkom romanu* se te razlike ogledaju kako na kulturološkom, ideološkom, društveno-istorijskom, tako i na lingvističkom planu, što daleko prevazilazi okvire ovog rada.

mišljenje da jezik treba proučavati kroz autentične tekstove, usled čega je, zajedno sa američkim istomišljenicima, radio na prikupljanju autentičnih materijala. Pojava Čomskog na lingvističkoj sceni krajem pedesetih godina XX veka označava radikalnu promenu u pristupu jezičkim fenomenima i njihovim istraživanjima. Kako je Čomski zastupao racionalistički pristup jeziku, korpusna lingvistika, koja polazi od empirijskih metoda, bila je tokom šezdesetih i sedamdesetih godina predmet oštrih kritika, koje su dovele do toga da istraživanja bazirana na korpusu budu zanemarena. Naime, Čomski i njegovi sledbenici nisu zainteresovani za upotrebu jezika niti jezičku varijabilnost; naprotiv, zanimaju ih interne, nepromenljive strukture. Čomski polazi od idealnog govornika, koji savršeno poznaje svoj jezik, i iz takvog jezika intuitivno³ uočava pravila koja određuju lingvističku produkciju i interpretaciju. On uspostavlja poznatu dihotomiju između *kompetencije* (interiorizovanog lingvističkog znanja idealnog govornika) i *performanse / izvođenja* (konkretnih jezičkih realizacija na koje utiče kontekst a u kojima se mogu javiti izvesne pogreške, lapsusi i sl), koju odbacuje, smatrajući da ona onemogućava proučavanje istinske jezičke kompetencije govornika jednog jezika. Sa druge strane, Fert insistira na tome da *performansa* zauzima centralno mesto u jezičkim istraživanjima, usled čega ističe značaj društvene funkcije jezika i situacionog konteksta (Peres Ernandes 2002). Ova dva aspekta su, prema Peres Ernandes (2002), osnovni principi na kojima se zasniva korpusna lingvistika. To podrazumeva da je značenje reči i jezičkih struktura direktno uslovljeno kontekstom, usled čega se lingvistička istraživanja moraju bazirati na sistematskoj analizi lingvističke upotrebe. Otuda i značaj korpusne lingvistike, koja podrazumeva rad na skupu elektronski⁴ obrađenih materijala koji čine dostupnim brojne realne kontekste u kojima se određene strukture upotrebljavaju i ponavljaju, čime se omogućava njihovo sistematsko proučavanje. Osamdesetih go-

3 Prema Bajberu i dr. (1998: 3), za pronalaženje obrazaca upotrebe i analizu kontekstualnih faktora nije pouzdano osloniti se na intuiciju (na kojoj je insistirao Čomski) ili „anegdotske“ dokaze.

4 Prvi sistematski organizovan elektronski korpus sačinjen je u Severnoj Americi 1964. godine; u pitanju je *A Standard Corpus of Present-Day Edited American English, for use with Digital Computers*, autora Frensisa i Kučere. Ovaj korpus, koji je sadržao milion reči, poznatiji je kao *Brown* korpus, budući da je sačinjen na istoimenom univerzitetu. Inače, prema navodima Tojberta i Čermakove (2007: 50 i sl), začetak korpusne lingvistike i rad na prikupljanju prvih korpusa vezuje se za kraj pedesetih godina XX veka, odnosno za projekat *Survey of English Usage* Randolfa Kerka, na kojem počiva prva standardna gramatika engleskog jezika *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Ovaj rani korpus izrađen je sa ciljem da se analiziraju gramatičke strukture, a obuhvatao je tekstove iz različitih izvora, kako usmene, tako i pisane, prisutne u podjednako meri. Iako se još uvek nije radilo o informatički obrađenom korpusu, on predstavlja polaznu tačku za naredne projekte, a tako i svojevrsan kamen temeljac korpusne lingvistike.

dina dolazi do revalorizacije korpusne lingvistike, zahvaljujući autorima poput Liča, koji su argumentovano istakli značaj ove lingvističke grane. Prema Liču (1992), prednosti rada na korpusu su sledeće:

- 1) strogo naučno posmatrano, rezultati do kojih se dolazi u jezičkim analizama mogu biti dokazani upravo na korpusu, za razliku od istraživanja zasnovanih na izmišljenim primerima, koji se neretko kreiraju s namerom da dokažu ono što želi da se prikaže kao takvo;
- 2) korpus ne samo da prikazuje jezičku upotrebu (*performansu*), već je i odraz *kompetencije*;
- 3) korpus je značajan izvor kvantitativnih podataka.

Imajući u vidu ove argumente, kao i činjenicu da se uz pomoć računara brže obrađuje velika količina podataka, od osamdesetih godina prošloga veka elektronski korpusi postaju neophodno oruđe za proučavanje jezika, odnosno dokazivanje lingvističkih hipoteza i konstruisanje praktičnih sistema za obradu jezičkih podataka. Sam termin *korpusna lingvistika*, u današnjem smislu reči, zaživeo je 1984. godine, kada su Arts i Mejs objavili *Corpus Linguistics I: Recent Developments in the Use of Computer Corpora*.

Definicija i vrste korpusa. Prednosti i mane rada na korpusu

Iz definicija korpusa različitih autora (Bajber i dr. 1998, Sinkler 1991, Frensis 1982, itd)⁵ možemo da zaključimo da je korpus, u najširem smislu reči, uređen skup velikog broja autentičnih tekstova, elektronski obrađenih i pripremljenih za različite lingvističke analize.

Prema Bajberu i dr. (1998: 4) lingvistička analiza zasnovana na korpusu odlikuje se sledećim:

- uzima u obzir obiman i uređen skup autentičnih tekstova;
- empirijski je karaktera i analizira aktuelne obrasce upotrebe;
- neraskidivo je vezana za upotrebu računara i podrazumeva kako automatske tako i interaktivne tehnike;
- primenjuje kvantitativne i kvalitativne tehnike.

Iz svega navedenog, uočavaju se kako prednosti, tako i nedostaci rada na korpusu. Najznačajnije prednosti su:

5 Biber, D., S. Conrad & R. Reppen (1998: 12): "A corpus is a large and principled collection of natural texts". Sinclair, J. (1991: 171): "A collection of naturally-occurring language text, chosen to characterize a state or variety of language". Francis & Kucera (1982: 17): "A corpus is a collection of texts assumed to be representative of a given language, dialect, or other subset of a language to be used for linguistic analysis."

- omogućava brži pristup i precizniju ekscerpciju i obradu podataka;
- daje objektivne rezultate, budući da se hipoteze, kao polazišta u istraživanjima, mogu potvrditi u praksi;
- pruža bolji uvid u određeni jezički fenomen, jer se on može sagledati sa različitih aspekata;
- olakšava kontrastivnu analizu na različitim jezičkim nivoima, kako na sinhronijskom, tako i na dijahronijskom planu;
- rezultati dobijeni analizom korpusa od naročitog su značaja u leksikografiji, prevođenju, ali i nastavi stranih jezika.

Nedostaci rada na korpusu su sledeći:

- ma koliko obiman, korpus je uvek „uzorak“ određenog jezika;
- karakteristike usmenog jezika nije moguće u potpunosti ispitati samo na osnovu korpusa, budući da oni isključuju suprasegmentalne i ekstralingvističke elemente;
- obim korpusa ne mora uvek da bude srazmeran njegovom kvalitetu: neophodno je da korpus odgovara vrsti analize koja planira da se sprovede;
- nije moguće utvrditi agramatičnost struktura samo na osnovu primera iz korpusa.

Današnji korpusi trebalo bi da se odlikuju sledećim karakteristikama (Mekenri i Vilson 2001: 21 i sl.):

1) elektronska forma: tekstovi treba da budu informatizovani jer tako omogućavaju lakši pristup i brže pronalaženje reči i konstrukcija, učestalost njihove upotrebe, kao i klasifikaciju podataka na osnovu različitih kriterijuma (po azbučnom/abecednom redu, autoru, temi, učestalosti, mediju u kome je objavljen, itd);

2) autentičnost podataka: tekstovi koje obuhvata korpus moraju biti stvarni uzorci upotrebe jezika koji se proučava; na osnovu njih se na empirijski način postavljaju ili potvrđuju hipoteze koje teže da objasne funkcionisanje jezika;

3) kriterijumi selekcije: tekstovi koji čine korpus moraju da budu izabrani po određenim lingvističkim i/ili ekstralingvističkim kriterijumima za konkretan cilj kome teži korpus;

4) reprezentativnost: selekcija tekstova pored adekvatnih kriterijuma prilikom odabira, mora da zadovolji i statističke parametre koji garantuju da oni obuhvataju različite varijetete jezika koji se proučava (reprezentativan uzorak);

5) obim: uobičajeno je da broj reči u korpusu bude limitiran⁶; međutim, kao što ćemo videti u nastavku rada, postoje i otvoreni ili monitor korpusi, koji se kontinuirano dopunjavaju.

Imajući u vidu različite kriterijume, korpuse je moguće razvrstati na više načina. Hanstonova (2002: 14-16) navodi, kao najvažnije, sledeće vrste:

- a) *opšti* ili *referentni* korpusi (sadrže standardni vokabular)
- b) *specijalizovani* korpusi (sadrže tekstove iz jedne određene oblasti)⁷
- c) *dijahronijski* korpusi (sadrže tekstove iz različitih epoha)
- d) *monitor* korpusi (otvoreni su i kontinuirano se aktualizuju)
- e) *paralelni* korpusi (posebno su značajni u kontrastivnoj lingvistici)
- f) *internet* korpusi (upotreba Interneta kao velikog korpusa).

Viljandre Ljamasares (2010) vrši još detaljniju tipologiju korpusa, kao što je prikazano u sledećoj tabeli:

| KRITERIJUM | VRSTA KORPUSA |
|----------------------------------|----------------------------|
| Jezički modalitet | pisani |
| | usmeni |
| | kombinovani |
| Broj jezika | jednojezični |
| | dvojezični / višejezični |
| Obim i proporcija tekstova | veliki, neograničeni |
| | uravnoteženi |
| | piramidalni |
| | leksički (korpusi uzoraka) |
| Ograničenost (broj reči) | zatvoreni |
| | otvoreni |
| Tip teksta | opšti |
| | specijalizovani |
| | žanrovski |
| | kanonski |
| Vremenski period koji obuhvataju | hronološki |
| | dijahronijski |
| | sinhronijski |

6 Prema Sinkleru (1991: 171), korpus treba da sadrži najmanje nekoliko miliona reči.

7 Iako Sinkler (1991: 44) tvrdi da reč koja se ne pojavi u korpusu od sedam miliona reči ne treba da bude deo mikrostrukture jednog rečnika, ističe značaj specijalizovanih korpusa iz razloga što neke reči koje nisu učestale u svakodnevnom govoru mogu biti česte u nekom posebnom registru.

| | |
|--|--------------|
| Proces koji se primenjuje ⁸ | prosti |
| | vertikalni |
| | kodifikovani |

Našu pažnju naročito privlače paralelni (dvojezični/višejezični) korpusi, koji predstavljaju važan izvor informacija na polju kontrastivne lingvistike; štaviše, korpusi su i jedan od glavnih razloga što je devedestih godina prošloga veka kontrastivna lingvistika ponovo zaokupila pažnju lingvista. Paralelni korpusi nude nov pogled na jezike koji su predmet istraživanja, u odnosu na one jednojezične; čine da mnoge jezičke strukture, ali i kulturološke razlike, koje inače prolaze nezapaženo, budu uočene i protumačene. Takođe, doprinose otkrivanju i analizi jezičkih univerzalija. Najzad, mogu se primeniti u leksikografiji, nastavi stranih jezika i prevođenju (Grejndžer i dr. 2003: 33).

Istraživanja zasnovana na španskom romanu kao korpusnoj građi

Zahvaljujući korpusima, jezičkim fenomenima je moguće pristupiti iz različitih uglova, iz perspektive različitih lingvističkih disciplina.⁹ Imajući u vidu da u ovom radu govorimo o ulozi španskog romana u kreiranju korpusa, izostavljamo eksploataciju korpusa na fonološkom nivou. Ipak, neke suprasegmentalne elemente je moguće ispitati i na korpusu koji uključuje samo pisane tekstove (na primer, akcente u španskom jeziku). Takođe, treba imati u vidu činjenicu da određena vrsta istraživanja iziskuje i određenu vrstu korpusa. Tako fonološke analize prevashodno podrazumevaju usmene korpuse, analiza grešaka kod neizvornih govornika podrazumeva korpus sačinjen od njihovih usmenih i pisanih iskaza, itd. Iz toga se jasno zaključuje da korpus čiju građu čini (španski) roman može i treba da posluži za analize na morfo-sintaksičkom, leksičko-semantičkom, diskurzivnom, pragmatičkom, stilskom, ideološkom, društveno-istorijskom, sociolingvističkom planu i sl.

Na **morfo-sintaksičkom** planu moguće su veoma brojne i raznovrsne analize. U kontrastivnoj lingvistici (španskog i srpskog jezika, u ovom slučaju), od izuzetnog značaja je, na primer, analiza upotrebe i izostavljanja određenog i neodređenog člana u španskom i njihov odraz

8 Odnosi se na način na koji su organizovani tekstovi u korpusu, odnosno na dodatne informacije o njima.

9 Premda mnogi autori koji se bave korpusnom lingvistikom s pravom naglašavaju da se korpusi primenjuju na praktično svim jezičkim nivoima (MekKalou 2001, Lavid 2005, itd), smatramo da je neophodno praviti razliku između vrste jezičke analize i domena primene rezultata dobijenih datim analizama.

u srpskom jeziku, zatim položaj prideva u imenskoj sintagmi, upotreba glagolskih vremena i načina (indikativ vs. konjunktiv/subjunktiv), upotreba predloga, afiksa, itd. Na primer, uz dopusni veznik *aunque* u španskom jeziku mogu da se upotrebe oba glagolska načina (indikativ i subjunktiv), ali upotreba jednog ili drugog najčešće podrazumeva i razliku u značenju. Na osnovu primera iz korpusa može se zaključiti da se indikativom u španskom jeziku iznosi nova i potvrđena *información*, i veznik odgovara srpskom ‘iako, mada, premda’.

- *Había una habitación en el tercer piso, un dormitorio que no se usaba debido a inexplicables manchas de humedad que brotaban de las paredes y parecían formar rostros borrosos, donde las flores frescas se marchitaban en apenas minutos y siempre se escuchaban moscas revolotear, aunque era imposible verlas. (SV, 284)*

[Na trećem spratu se nalazila jedna odaja, spavaća soba koja se nije koristila zbog neobjašnjivih vlažnih mrlja koje su nicale iz zidova i kao da su stvarale oblike nejasnih lica, gde je sveže cveće venulo zas vega nekoliko minuta i gde su se uvek čule muve kako lete, *iako* ih je bilo nemoguće videti. 234- 235]¹⁰

- *Aunque ya eran las once de la noche, las calles estaban agitadas.* (ME, 174)

[*Iako* je bilo jedanaest sati noću, na ulicama je vladala uznemirenost. 191]

Upotreba subjunktiva, pak, govori da je u pitanju pretpostavljena, dakle moguća radnja, te se kao takva u srpskom mora izraziti partikulama ili kombinacijom partikula, ‘makar, ako, čak, i’, itd:

- *Aunque sólo fuese por llevar la contraria, Monsieur Roquefort no olvidó a Carax.* (SV, 35)

[*Makar* to samo bilo da bi terao kontru, Msje Rokfor nije zaboravio Karaša. 29]

- *Y aunque así hubiera sido, no encuentro en ello nada de lo que pueda sentirme especialmente orgulloso.* (ME, 89)

[*I ako* se to *i* dogodilo, ne vidim u tome ništa što bi me činilo posebno ponosnim na to. 96]

- (...) *Se decide ser tal o cual.* (...) - *¿Aunque sea evidente que se vive en el error?* (ME, 94)

[(...) Čovek odlučuje da bude takav ili ovakav (...) – *Čak i ako* je očigledno da je izbor pogrešan? 101]

¹⁰ Kvalitet i tačnost prevoda nisu tema ovoga rada, te u analize ove vrste nećemo ni ulaziti. Međutim, paralelni korpusi su od velikog značaja u traduktologiji, gde je neophodno osvrnuti se na pomenute aspekte.

Rečenice u kojima je upotrebljen subjunktiv nekada mogu da označavaju i informaciju, usled čega se značenje izjednačava sa onim iskazanim indikativom:

- *Tu madre no está sola, Daniel. Está con Dios. Y con nosotros, aunque no podamos verla.* (SV, 42)

[Tvoja majka nije sama, Danijele. S Bogom je. I snama, iako ne možemo da je vidimo. 35]

- *Está visto que nos fastidian cosas distintas, aunque seamos de la misma familia.* (EL, 10)

[Očigledno da nam smetaju različite stvari iako smo iz iste porodice. 8]

Prema tome, iako bi primere poput ovih bilo moguće prevesti sa »i ako...«, gde bi radnja bila iskazana kao moguća, iz konteksta je jasno da se ne radi o mogućnosti, usled čega se prevode sa »iako«.

Leksičko-semantička istraživanja se danas gotovo neizostavno baziraju na korpusima, na osnovu kojih se utvrđuje značenje reči i ustaljenih sintagmi, kao i konteksti u kojima se upotrebljavaju. Tako su korpusi od izuzetnog značaja za detektovanje leksičkih kolokacija, sintagmi u čijoj produkciji govornici stranog jezika veoma često greše, prevodeći ih bukvalno, prema konstrukcijama postojećim u maternjem jeziku. Naime, kako se radi o konstrukcijama koje se ne razlikuju jasno od slobodnih spojeva reči (i jedne i druge odlikuje učestalost, s tim što je za kolokacije karakteristična „stabilnost“ u pogledu ustaljenosti sastavnih elemenata, zatim obe vrste spojeva su sintaksički pravilne, itd) te kako je njihovo značenje (delimično) kompozitivno i uglavnom nije prepreka razumevanju teksta, strani govornici im i ne pridaju dovoljan značaj, budući da im se ne posvećuje adekvatna pažnja ni u samoj nastavi stranog jezika. Posledično tome, kao što pokazuju rezultati sprovedenih istraživanja, strani govornici često nemaju dovoljno razvijenu leksičku, odnosno „kolokacionu“ kompetenciju (Pejović 2007). U tom smislu, adekvatna upućenost u ovaj jezički fenomen i registrovanje kolokacija na osnovu korpusa, od neprocenjivog je značaja ne samo u nastavi nego i u dvojezičnoj leksikografiji, a samim tim i prevodjenju. Uvidom u korpus, moguće je uočiti veliki broj ovih ustaljenih kombinacija, značajnih za produkciju u oba smera. Takve analize pokazuju, između ostalog, da:

- kolokacijama jednog jezika ne odgovaraju uvek kolokacije u drugom jeziku, a ukoliko to i jeste slučaj, kolokativi se neretko razlikuju (a–e);
- često se prevode jednom jedinom rečju (f, g);
- nekada se prevode opisno (h);
- u nekim slučajevima ekvivalentna kolokacija nema istu funkciju u rečenici (i) (Pejović 2005).

Ilustrovaćemo navedeno sledećim primerima:

(a) • Para olvidar yo tenía primero que saber: para curarme de la venenosa ofuscación del *deseo* era preciso que pudiera *cumplirlo* hasta su mismo límite, y marcharme luego para siempre y no volver ni recordar (BEL, 156-157).

[Da bih mogao da zaboravim, trebalo je prvo da znam: da bih se izlećio od otrovnog pomućenja razuma, izazvanog mojom *željom* za njom, prvo sam morao tu *želju da ispunim*, i to u celini, da bih mogao da odem zauvek i ne vraćam se više čak ni u sećanjima. 157]

(b) • (...) el odio la había envenenado, le corrompió la razón y le *contagió esa enfermedad* del olvido (BEL, 236).

[(...) mržnja koja je trovala, koja joj je deformisala svest i *zarazila je bolešću* zaborava. 234-235]

(c) • Quizás el periodista *durmiese profundamente* (ME, 178).

[Možda je novinar *čvrsto spavao*. 195]

(d) • *Torcía el bigote* entre continuos *hum, hum*, mirando las manchas del techo (...) (ME, 28).

[*Sukao je brkove* između neprekidnih *hm, hm*, gledajući fleke na plafonu (...). 24-25]

(e) • Leer esos libros, venderlos o difundirlos constituyen de por sí *graves delitos*. (HER, 19)

[Čitanje tih knjiga, njihovo prodavanje ili širenje, predstavlja samo po sebi *težak prestup*. 12]

(f) • - ¡Es usted el mismo diablo, maestro! – Luis de Ayala lo amonestó con un dedo mientras le *guiñaba un ojo* con aire cómplice - (ME, 90).

[-Pa vi ste sam đavo, maestro! – Luis de Ajala ga je ukorio preteći prstom dok mu je *namigivao* saučesnički. 96]

(g) • Cuando el capitán inició la conversación, él *guardó silencio* y tan sólo levantó la vista del plato cuando aquél preguntó a Salcedo por el *Doktor*. (HER, 18)

[Kada je kapetan otpočeo razgovor, ovaj je *ćutao* i jedino je podigao pogled sa tanjira kad je kapetan zapitao Salseda za *Doktora*. 12]

(h) • En aquel tiempo daba miedo *sostener tu mirada* (BEL, 234)

[U ono vreme već i *tvoj pogled izazivao je strah*. 233]

(i) • Hasta que no *llamaron a la puerta* no se me ocurrió pensar que podía estar cayendo en una trampa. (...) *Llamaron* otra vez, me puse desganadamente la corbata y abrí (BEL, 25).

[Sve dok se nije začulo *kucanje na vratima*, nije mi palo na pamet da sam mogao upasti u neku klopku. 25]

Šire na frazeološkom nivou, korpusi su od izuzetnog značaja iz sledećih razloga:

1) kontekstualizovani primeri su najbolji pokazatelj *značenja* određenog idiomatskog izraza i ilustruju njegovu *upotrebu*, čime do-

prinose pronalaženju odgovarajućih ekvivalenta u drugom jeziku.¹¹ Na primer:

- –*Te estaría tomando el pelo.* (SV, 255)
[–Verovatno *te zavatlava.* 211]
- *Le miré a los ojos para ver si me estaba tomando el pelo.* (JA, 90)
[Pogledao sam ga u oči da vidim da li se *šali* sa mnom. 68]
- *No nos tome el pelo.* (RS, 477)
[*Ne šalite se* sa nama. 320]

Iz sledećih iskaza, na primer, može se uočiti i uz koju vrstu glagola se upotrebljava priloški izraz »a los cuatro vientos«:

- Pero si hay amor de verdad, del que no se habla ni se declara a los cuatro vientos, del que se nota y se demuestra... (SV, 222)
[Ali ako stvarno ima ljubavi, one o kojoj se ne priča niti se izjavljuje na sav glas, one koja se primećuje i pokazuje... 183]
- Fermín montó en cólera y lo sacó a rastras de la iglesia, gritando a los cuatro vientos que era indigno del hábito, de la parroquia (...) (SV, 562)
[Fermin ga, nošen besom, izvuče za kragnu iz crkve, urlajući na sva usta da je nedostojan mantije, parohije (...) 470]
- Se autoproclamaba republicano y federalista, recitaba sonetos antimonárquicos compuestos por él mismo (...), decía a los cuatro vientos que Narváez había sido un tirano (...) (ME, 28)
[Sam sebe je proglašavao republikancem i federalistom; recitovao je antimonarhijske sonete koje je sam sastavio (...) govorio je na sve strane da je Narvaes tiranin (...) 24]

2) takođe, iz konteksta se može videti da li neki frazeološki izraz ima više od jednog značenja. Na primer:

- (DFDEA) **echar en falta** [a una pers. o cosa]. v. Notar la falta o ausencia [de ella].
- (DLV) **echar en falta** v. [alguien, algo / a alguien] Observar la falta de una persona o de una cosa] → **echar de menos**
- (DFEM) **echar u.p. en falta a alguien/algo** (f.).
- A: *Notar que falta alguien o algo*
- B: *Sentir la necesidad de alguien o algo que falta*

11 Njumark (2006: 156) ističe tri mogućnosti prevođenja takozvanih „stereotipnih metafora“, u koje možemo da uvrstimo i idiomatske izraze. Te mogućnosti su sledeće: (1) zamena izraza odgovarajućim ekvivalentom u stranom jeziku, (2) zamena „slike“, odnosno metafore, koja se nalazi u pozadini određenog izraza, „slikom“, odnosno metaforom drugog jezika, i (3) redukovanje originalnog izraza na značenje, odnosno smisao u stranom jeziku. U ovom poslednjem slučaju uočava se da se izrazi iz jednog jezika prevode na više načina: parcijalnim ekvivalentima u drugom jeziku, jednom rečju, kolokacijom i opisno. Kod parcijalnih ekvivalenta je, pri tom, važno voditi računa ne samo o značenju, već i o stilskim karakteristikama.

Uočava se, najpre, da jedan od pomenuta tri rečnika nudi kao sinonim izraz *echar de menos*, kao i to da samo poslednji rečnik registruje ovaj izraz kao višeznačan, a upravo korpus to i potvrđuje. Pogledajmo sledeće primere:

- Don Francisco de Almenara miró en derredor y *echó en falta* la presencia de la comadre. (HER, 60)
[Don Fransisko Almenara pogleda oko sebe i *primeti da nema* babice. 47]
- Me parece que *echo en falta* una mujer a mi lado. (HER, 110)
[Čini mi se da mi *nedostaje* žena. 87]
- Con un instinto femenino muy aguzado, un día le preguntó si no *echaba en falta* a Minervina. (HER, 195)
[Izoštrenim ženskim instinktom jednog dana ga je pitala da li mu *nedostaje* Minervina. 159]
- Habitado a la presencia de Teo, y aunque ella no representara ya para él nada fundamental, la *echaba en falta*. (HER, 356-357)
[Mada je Tea već odavno prestala da mu bude potrebna, bio se navikao na njeno prisustvo pa mu je, i pored svega, *nedostajala*. 294]
- El primer día que llegó, después de su larga ausencia, todos le manifestaron que le *habían echado de menos* (...) (HER, 104)
[Kada je posle dugog odsustva došao prvi put, svi su mu kazali da im je *nedostajao* (...) 81]
- Había sido la primera separación y le *había echado de menos*. (HER, 266)

[To je bio njihov prvi rastanak, pa joj je *nedostajao*. 217]

Dok se izraz *echar de menos* na srpski uvek prevodi glagolom „nedostajati“, to nije slučaj sa izrazom *echar en falta* (primetiti da nešto/neko nedostaje; nedostajati), što automatski ukazuje na prisustvo polisemije, a što bi neizostavno trebalo registrovati ne samo u dvojezičnom nego i u jednojezičnom rečniku.

3) pomažu otkrivanju lažnih prijatelja u frazeologiji. Na primer, španski izraz *caérsele el alma a los pies [a alguien]*, sudeći po rečniku, znači „razočarati se, klonuti duhom“, što ne odgovara srpskom izrazu „sići [nekome] srce u pete“, koji ima značenje „uplašiti se“, te se otuda radi o lažnoj ekvivalenciji.

- Sentí que *se me caía el alma a los pies*. (SV, 182)
[Osetih da mi *srce silazi u pete*. 150]
- Pero cuando, cuatro días más tarde, la María de las Casas se presentó en el almacén con la muchacha, a don Bernardo *se le cayó el alma a los pies*. (HER, 119)
[A kada se četiri dana kasnije Marija de las Casas obrela u magacinu sa devojkom, don Bernardu *se srce spustilo u pete*. 95]

Na **pragmatičkom** planu važno je ispitati koje vrednosti imaju određene reči i konstrukcije u određenim kontekstima (na primer, da li se upotrebljavaju isključivo u formalnom ili neformalnom kazivanju, ironično, šaljivo, upitno, uzvično, itd). Takođe su zanimljive za istraživanje diskurzivnih formula kojima se započinje ili završava neki iskaz, uvodi novi element, itd. Pogledajmo nekoliko primera pisama koje obuhvata naš korpus, iz kojih se uočava formalno i neformalno obraćanje, praečno odgovarajućim izrazima:

- *Estimada señora: (...)* (ME, 110)
[Poštovana gospođo, (...)] 120]
- *Querido Joaquín: (...)* (ME, 152)
[Dragi Hoakine, (...)] 165]
- *Excelentísimo Señor: (...)* (ME, 153)
[Mnogopoštovani gospodine, (...)] 167]
- *Apreciado don Jaime: (...)* (ME, 175)
[Cenjeni don Haime, (...)] 191]
- *Reciba Vd. mi más atento saludo.* (ME, 110)
[Primito moj najljubazniji pozdrav. 120]
- *De mi consideración más distinguida.* (ME, 39)
[Sa izuzetnim uvažavanjem. 37]
- *De mi más distinguida consideración.* (ME, 110)
[Sa najvećim uvažavanjem. 120]
- *Sin otro particular, reciba V.E. un respetuoso saludo* (ME, 156)
[Dodatnih informacija nema. Vaša ekscelencija neka primi pozdrav s poštovanjem. 170]
- *Sin otro particular, recibe un fuerte abrazo.* (ME, 157)
[Bez drugih informacija, primito moj srdačan zagrljaj. 171]
- *Sin otro particular.* (ME, 157)
[Bez daljih vesti, (...)] 171]
- *Te deseo lo mejor, dondequiera que estés.* (SV, 448)
[Želim ti sve najbolje, gde god da si. 372]

U **sociolingvističkim** istraživanjima, korpusi se koriste radi istraživanja dijalekata / sociolekata i njihovih osobenosti u odnosu na standardni varijetet određenog jezika. Tako se iz književnih dela mogu videti razlike u govoru društvenih staleža, pa i upotreba vulgarizama, brojnih kolokvijalnih izraza, konstrukcija, itd. koje nisu uobičajene, a nekada ni prihvatljive, u standardnom jeziku. Pogledajmo primere:

- Si no lloras al lavarte la cara, te bajo conmigo *a por* la leche donde el señor Avelino. (PD, 13)
[Ako ne budeš plakao dok te umivam, poveću te po mleko kod čika-Avelina. 18]
- Los gatos van a la basura *y sanseacabó.* (PD, 17)
[Mačori idu u kantu za đubre i gotova priča! 21]

- No hagáis *barrabasadas*. (PD, 28)
[Nemojte da pravite lom! 31]
- Pues ya le diré a tu jefe que te *merque* uno, ¡no te *amuela*! (PD, 36)
[Reći ću ja već tvome gazdi da ti kupi jedan. Mnogo mi se praviš pametan! 37]
- *Dila* “buenos días, Domi”. (PD, 41)
[Kaži joj „Dobar dan, Domi“. 41]
- *Me se* ha mojado el cañón. *Sécamele*. (PD, 15)
[Vidi pokvasio mi se top. Obriši ga. 19]
- - *Joé*, con el nieto, lo que pesa. (MG, 18)
[-Uf, baš je težak za jednog unuka. 16]
- Al Orejones, lo llevaba viendo todo el verano, *qué plasta*. (MG, 27)
[Ušatom sam viđao celo leto, kakav davež. 23]
- (...) porque dormir con mi abuelo Nicolás *mola* mucho, *mola un pegote*. (MG, 12-13)
[(...) jer je spavanje sa mojim dedom Nikolasom super stvar. 10]
- Nos lo dijo al Orejones López, mi mejor amigo (aunque sea un cerdo traidor), a Yihad, *el chulito de* mi barrio, y a mí, que como ya te he dicho mil veces, soy Manolito Gafotas. (MG, 29)
[To je rekla Ušatom Lopezu, mom najboljem drugu (iako je jedna izdajnička svinja), Jiadu, mangupu iz mog kraja, i meni, a hiljadu puta sam ti rekao da sam ja Manolito Cvikeraš. 25]
- Mi madre me llevó a la psicóloga, que aunque se llama la *sita Espe*, dice todo el rato: “Llámame Esperanza”, pero eso en mi colegio *no cuela*. (MG, 31)
[Mama me je odvela kod psihologa koja, iako se zove gđica Espe, stalno ponavlja: „Zovi me Esperansa“, ali to u mojoj školi ne prolazi. 26]
- “Ése es el *el chorizo* que se atrevió a atacar a Nicolás Moreno y a Manolito Gafotas”. (MG, 57)
[“Ovo je onaj nitkov koji se usudio da napadne Nikolasa Morena i Manolita Cvikeraša“. 54]
- Qué bien lo hemos pasado esta tarde, Manolito, *majo*. (MG, 27)
[Kako smo se ludo proveli ovo popodne, Manolito, lafe. 23]
- Ay, *granujilla*, qué callado se lo tenía usted. (SV, 158)
[Aj, vragolančiću, kako ste samo ćutali o tome. 131]
- Bueno, yo de *chavalas* también sé *un rato*. (SV, 162)
[Dobro, ja o curama takođe znam ponešto. 134]
- *Menudo* par de *casamenteras* - dije. (SV, 192)
[Baš ste mi vi neke provodadžije – rekoh. 159]

Roman je i prava riznica poslovice i izreka, koje sve više odlikuju govor uglavnom starijih osoba:

- -Quico, hijo mío, si en esta vida *ves antes la paja en el ojo ajeno que la viga en el propio*, serás un desgraciado. (PD, 73)
[Kiko, sine moj, ako ti u životu bude *više smetao trn u tuđem oku nego balvan u sopstvenom*, bićeš nesrećan. 65-66]

- –*Quico – dijo –*. A palabras necias, oídos sordos. (PD, 75)
[Kiko, *glupim rečima, gluve uši!* 67]
- –*Usted riase. Pero cuando el río suena...* (SV, 176)
[–*Smejte se vi. Ali gde ima dima...* 145]
- –*Sabido es que a quien madruga Dios le ayuda, pero lo suyo es como pedirle una beca, joven.* (SV, 534)
[–*Poznato je da ko rano rani, dve sreće grabi, ali vi ne da grabite, nego sve lopatom, mladiću.* 444]
- *Más vale tarde que nunca* – aseguraa Cárceles. (ME, 81)
[*Bolje ikad nego nikad* – uveravao je Karseles. 86]

Domeni primene korpusa i rezultata dobijenih istraživanjem na korpusu

U domenu **leksikografije**, Alonso Ramos (2009: 1191) zastupa tezu da korpus ne služi samo da bi se ilustrovala informacije koje su već uključene u rečnik, već treba da omogući *dolaženje* do informacija koje će svoje mesto naći u rečniku. Tako rečnik treba da *sadrži* korpus (tj. primere iz korpusa), ali *korpus ne može biti zamena za rečnik (idem)*. Otuda autorka ističe značaj korpusa, naglašavajući da je on uvek u službi rečnika.

Kada je reč o oblasti **prevođenja**, paralelni korpusi su, kako navodi Lavid (2005), od velike koristi, jer omogućavaju analizu reči i gramatičkih struktura različitih jezika, a doprinose i unapređenju automatskog prevođenja. Smatramo, ipak, da prevođenje podrazumeva mnogo više od proste analize reči i gramatičkih struktura, jer mora da uzme u obzir i kulturološke, ideološke, sociološke, društveno-istorijske i druge faktore, za koje je potrebno naći odgovarajuće ekvivalente u prevodu na strani jezika.

Upotreba korpusa u **nastavi stranih jezika** je više nego opravdana jer ne samo da su oni neiscrpan izvor raznovrsnog inputa (pisani i usmeni izvori, moderni, arhaični, formalni i neformalni jezik, itd) i nude primere upotrebe različitih struktura u kontekstu, njihove pragmatičke vrednosti i restrikcije upotrebe, već, kako tvrdi MekKalou (2000: 129), podrazumevaju i interaktivan pristup nastavi i primenu komunikativnih principa, a omogućavaju i analizu stilskih i tematskih osobenosti određenog autora, epohe, itd. Na osnovu inputa koji dobija, učenik može induktivno da stvara hipoteze o strukturama i gramatičkim pravilima ili o značenjima reči i izraza u stranom jeziku, koje će se potvrditi ili odbaciti novim inputom. Takođe, korpus nudi autentične primere koji upotpunjuju leksička, gramatička, kulturološka i druga objašnjenja i mogu da posluže za izradu različitih aktivnosti, kao i didaktičkih materijala.

Korpusna lingvistika je istraživački pravac u lingvistici koji ima empirijski karakter jer zasniva svoja istraživanja na obimnim i uređenim skupovima autentičnih tekstova koji se nazivaju korpusom, a za čiju se analizu koriste savremeni računarski programi, odnosno moderne informacione tehnologije. Rad na korpusu ima svoje prednosti (brži pristup i preciznija ekscerpcija i obrada podataka, objektivnost, itd) i mane (ograničenost korpusa, otežana analiza usmenog jezika, nemogućnost utvrđivanja agramatičnih struktura, itd). Ipak, smatramo da je korpus neizostavno oruđe u savremenoj analizi jezičkih fenomena, te da se tako dobijeni rezultati mogu direktno primeniti u različitim lingvističkim oblastima. Zahvaljujući korpusnoj lingvistici, leksikografska istraživanja su veoma uznapredovala jer računari omogućavaju brže i sigurnije sakupljanje i skladištenje velike količine tekstova iz različitih izvora u digitalnoj formi, što se ranije izvodilo ručno (i bilo podložno ljudskim greškama), te je nezamisliv rečnik koji se ne zasniva na podacima koje obezbeđuje korpus (lista frekvencija, kolokacije, primeri, gramatičke i semantičke informacije, dijalekatske varijante, registri, itd). U oblasti prevođenja, korpusi doprinose pronalaženju ekvivalenata, ne samo na nivou lekseme, nego i na sintagmatskom, pa i šire, rečeničnom nivou, uzimajući u obzir najrazličitije faktore, kao što su značenje, upotrebna ograničenja, kulturološke i stilske odlike, itd. Najzad, neosporna je primena korpusa i u nastavi stranih jezika, gde, kako u učionici, tako i u izradi nastavnog materijala, nudi input različitog tipa, omogućava uvid u kontekstualizovane jezičke strukture, ilustruje restrikcije upotrebe i pragmatičke vrednosti, itd. Polazeći od osnovnih odlika i namene korpusa, smatramo više nego opravdanim formiranje paralelnog korpusa čiji bi deo činio i roman (u ovom slučaju, španski), radi sprovođenja kontrastivne analize. Naime, roman sadrži mnogobrojne jezičke sadržaje, značajne za analizu po pitanju značenja, stila, registra, varijeteta, s jedne strane, ali i ideoloških, društveno-političkih, istorijskih, socioloških i kulturoloških odlika jedne jezičke zajednice, sa druge. Sve su to elementi koji se se mogu kontrastirati sa odlikama drugih jezika, a rezultati takvih istraživanja imaju direktnu primenu u leksikografiji, prevođenju i nastavi stranih jezika.

Izvori:

- Arturo Pérez- Reverte, *El maestro de esgrima*, Madrid: Bibliotex, 2001.
Arturo Peres Reverte, *Učitelj mačevanja*, (prevod Olivera Bulajić) Beograd: Narodna knjiga, 2000.
Arturo Pérez-Reverte, *La Reina del Sur*, Madrid: Alfaguara, 2003.

- Arturo Peres Reverte, *Kraljica juga*, (prevod Sanja Janjušević) Beograd: Alnari, 2008.
- Antonio Muñoz Molina, *Beltenebros*, Barcelona: Seix Barral, 1989.
- Antonio Munjos Molina, *Beltenebros*, (prevod Nadežda Đermanović) Beograd: Mediterraneo, 1995.
- Carlos Ruiz Zafón, *La sombra del viento*, Barcelona: Planeta, 2005.
- Karlos Ruis Safon, *Senka vetra*, (prevod Marina Marković) Beograd: Čarobna knjiga, 2005.
- Carlos Ruiz Zafón, *El juego del ángel*, Barcelona: Planeta, 2008.
- Karlos Ruis Safon, *Igra anđela*, (prevod Marina Marković) Beograd: Čarobna knjiga, 2008.
- Carlos Ruiz Zafón, *Marina*, Barcelona: Planeta, 2009.
- Karlos Ruis Safon, *Marina*, (prevod Jasmina Nikolić) Beograd: Čarobna knjiga, 2009.
- Elvira Lindo, *Manolito Gafotas*, Madrid: Alfaguay, 1998.
- Елвира Линдо, *Манолито Цвикераш*, (превод Марија Драгојевић) Београд: Народна књига, 2002.
- Miguel Delibes, *El hereje*, Barcelona: Ediciones Destino, 2003.
- Мигел Делибес, Јеретик, (превод Тања Несторовић и Ивана Гобелјић) Београд: Гутенбергова галаксија, 2002.
- Miguel Delibes, *El príncipe destronado*, Madrid: Ediciones Destino, 1983.
- Migel Delibes, *Svrgnuti princ*, (prevod Bada Domić i Maša Teslić) Beograd: Nolit, 1984.

Skraćenice

- PD = Miguel Delibes, *El príncipe destronado*, Madrid: Ediciones Destino, 1983.
- SV = Carlos Ruiz Zafón, *La sombra del viento*, Barcelona: Planeta, 2005.
- BEL = Antonio Muñoz Molina, *Beltenebros*, Barcelona: Seix Barral, 1989
- JA = Carlos Ruiz Zafón, *El juego del ángel*, Barcelona: Planeta, 2008.
- ME = Arturo Pérez- Reverte, *El maestro de esgrima*, Madrid: Bibliotex, 2001
- HER = Miguel Delibes, *El hereje*, Barcelona: Ediciones Destino, 2003.
- RS = Arturo Pérez-Reverte, *La Reina del Sur*, Madrid: Alfaguara, 2003.
- DFDEA = Seco, M. et als., *Diccionario fraseológico documentado del español actual*, Madrid: Aguilar, 2004.
- DLV = Penadés Martínez, I., *Diccionario de locuciones verbales para la enseñanza del español*, Madrid: Arco Libros, 2002.
- DFEM = Varela, F. y Kubarth, H., *Diccionario fraseológico del español moderno*, Madrid: Gredos, 1996.

Literatura

- Alonso Ramos 2009: M. Alonso Ramos, Hacia un nuevo recurso léxico: ¿fusión entre corpus y diccionario?, en: P. Cantos Gómez & A. Sánchez Pérez (eds.), *Panorama de investigaciones basadas en corpus*, Universidad de Murcia: AE-LINCO, 1191-1207.
- Bajber i dr. 1998: D. Biber, S. Conrad y R. Reppen, *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Fert 1968: J. R. Firth, Linguistic and translation, in: F.R. Palmer (ed.), *Selected Papers of J. R. Firth 1952-1959*, London: Longman, 84-95.
- Frensis & Kučera 1964: W. N. Francis, H. Kucera, *Brown Corpus Manual: MANUAL OF INFORMATION to accompany A Standard Corpus of Present-Day Edited American English, for use with Digital Computers*. <http://khnt.hit.uib.no/icame/manuals/brown/INDEX.HTM>
- Frensis & Kučera 1982: W. N. Francis, H. Kucera, *Frequency analysis of English usage: Lexicon and grammar*, Boston: Houghton Mifflin.
- Grejndžer i dr. 2003: S. Granger; J. Lerot; S. Petch-Tyson, *Corpus-based Approaches to Contrastive Linguistics and Translation Studies*, Amsterdam-New York: Rodopi.
- Hanston 2002: S. Hunston, *Corpora in applied linguistics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lavid 2005: J. Lavid, *Lenguaje y nuevas tecnologías. Nuevas perspectivas, métodos y herramientas para el lingüista del siglo XXI*, Madrid: Cátedra.
- Majer 2002: Ch. F. Meyer, *English Corpus Linguistics. An introduction*, Cambridge: Cambridge University Press.
- MekEneri & Vilson 2001: T. McEnery & A. Wilson, *Corpus Linguistics*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
- MekKalau & Džejms 2001: J. L. McCullough & L. James, Los usos de los corpora de textos en la enseñanza de lenguas, en: M. Trenchs Parera, (ed.), *Nuevas Tecnologías para el autoaprendizaje y la didáctica de lenguas*, Lleida: Milenio, 125-140.
- Njumark 2006: P. Newmark, *Manual de traducción*, Madrid: Cátedra.
- Pejović 2005: A. Pejović, Las colocaciones léxicas y la traducción (español-serbio), *Nasledje*, 3, 67-80.
- Pejović 2007: A. Pejović, Leksička kompetencija na primeru španskog kao stranog jezika, u: *Savremene tendencije u nastavi jezika i književnosti. Zbornik radova*, Beograd: Ministarstvo za nauku i zaštitu životne sredine, Beograd: Filološki fakultet, 233-241.
- Pejović 2008: A. Пејовић, Изражавање могућности и вероватноће у шпанском и српском језику: прелиминарна анализа, у: *Српски језик, књижевност, уметност. Зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 26. и 27. октобра 2007. године. Књ. 1, Српски језик у (кон)тексту*, Крагујевац: ФИЛУМ, 221-232.

Peres Ernandes 2002: M^a. C. Pérez Hernández, Explotación de los córpora textuales informatizados para la creación de bases de datos terminológicas basadas en el conocimiento, *Estudios de Lingüística Española (ELiEs)*. <<http://elies.rediris.es/elies18/>> [datum preuzimanja: 17-01-2011]

Прољaskova 2006: P. Procházkyva, Fundamentos de la lingüística de corpus. Concepción de los corpus y métodos de investigación con corpus. <http://www.prochazkova.de/fundamentos_de_la_lingüística_de_corpus.pdf> [datum preuzimanja: 20-12-2010]

Sinkler 1991: J. Sinclair, *Corpus, Concordance, Collocation*, Oxford: Oxford University Press.

Sinkler & Karter 2004: J. Sinclair & R. Carter, *Trust the text. Language, corpus and discourse*, London: Routledge.

Tubert & Čermakova 2007: W. Teubert & A. Čermáková, *Corpus linguistics. A short introduction*, London: Continuum.

Viljajandre Ljamasares 2010: M. Villayandre Llamazares, <http://www3.unileon.es/dp/dfh/Milka/LCII/LC1.htm> [datum preuzimanja: 10-01-2011]

Andelka Pejović, Maja Andrijević

NOVELA ESPAÑOLA EN LA LINGÜÍSTICA DE CORPUS

Resumen

En el trabajo se demuestra la importancia que tienen el corpus y la lingüística de corpus en la lingüística moderna y en las investigaciones lingüísticas. Apoyándose en la tecnología informática y materiales auténticos (en este caso, la novela española), el corpus ofrece un número elevado de ejemplos contextualizados de los que se pueden sacar conclusiones acerca de diferentes fenómenos lingüísticos y de su uso real en un determinado sistema lingüístico. Los resultados de las investigaciones basadas en los corpus pueden aplicarse en diferentes dominios, ante todo en la lexicografía, traducción y enseñanza de lenguas extranjeras. Asimismo, se hace hincapié en los corpus bilingües / multilingües paralelos, como una fuente de información importante para la lingüística contrastiva, es decir, para los análisis de las similitudes y diferencias de los idiomas en cuestión.

Palabras clave: corpus, lingüística de corpus, lingüística contrastiva, novela española, lengua española, lengua serbia

Примљен фебруара 2011.
Прихваћен за штампу марта 2011.